

مجموعه ۱۲۰ جلدی
بزرگان روان‌شناسی و تعلیم و تربیت

(۲۴)

ملانی خالین

نظریه پرداز روابط ابژه

سرشناسه: مزینانی، ربابه، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور: ملانی کلاین: نظریه پرداز روابط با ابژه / نویسنده ربابه مزینانی.
مشخصات نشر: تهران: دانژه، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص.
فروست: مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان روان شناسی و تعلیم و تربیت: [ج. ۲۴].
شابک (دوره): 978-964-7932-00-4
شابک (جلد ۲۴): 978-600-5510-54-6
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: واژه نامه.
یادداشت: نمایه.
موضوع: کلاین، ملانی، ۱۸۸۲ - ۱۹۶۰ م.
موضوع: Klein, Melanie
ه. شوع: روانکاوان
سناسه افزوده: مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان روان شناسی و تعلیم و تربیت: [ج. ۲۴].
کتابخانه: کنگره: ۱۰۹ / ۱ / BF ۱۰۹ / ج. ۲۴ م
تاریخ: دیویتی: ۱۵۰/۹۵۰۹۲۲
شماره کتابخانه: ملی: ۱۹۶۱۳۰۲



عنوان: ملانی کلاین
نویسنده: دکتر ربابه مزینانی
صفحه آرا: گروه گرافیک
ناشر: نشر دانژه
لینتوگرافی، چاپ و صحافی: جاووش حریف
شمارگان: ۵۵۰ / نسخه / قطع: پالتویی
قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان
نوبت چاپ: چاپ اول / ۱۳۹۰ / سوم ۱۳۹۹
شابک (دوره): ۹۷۸-۹۶۴-۷۹۳۲-۰۰-۴
شابک (جلد ۲۴): ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۱۰-۵۴-۶

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

تهران: خیابان استاد مطهری - خیابان سلیمان خاطر (امیر اتابک)، کوچه اسلامی، شماره ۴/۲
 کدپستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۱۱ صندوق پستی: ۴۱۴۶-۱۴۱۵۵ تلفن: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۴۲۵۴۳ تلفکس: ۸۸۸۱۲۰۸۳

سخن ناشر

جان نباشد جز خبر در آزمون هر که را افزون خبر جانش فزون
جان ما از جان حیوان بیشتر از چه؟ از آن کو فزون دارد خبر

مطالعه زندگی، تفکر و دیدگاه بزرگان علم، بویژه بزرگان علوم رفتاری و تعلیم و تربیت که عمر خود را در توصیف و تبیین ذهن و دل آدمی صرف کرده‌اند، هم دلپذیر است و هم چالش‌انگیز و تناقض‌آمیز. مسفری است از «خویشتن» به ژرفای ناشناخته و همواره در جستجوی «خویشتن». توصیف نموده‌ها، تصویر هست‌ها و جلوه نیلوفرانه رفتار، تبیین و تفسیر، گمانه‌زنی در علل و اسباب و چگونگی برآمدن آن زیبایی از لجن‌زار است.

پیروان همه ادیان این دیالکتیک جاری را آموخته‌اند که از بطن ظلمت، آب زندگانی می‌جوشد. به نقل و حیانی دریافته‌اند که خلیفه حق از گل‌گندیده و به نفخه‌آلود رفتار شد و می‌بینند که چگونه آفریننده از آب لزج بویناک زیباترین آفرید. می‌گویند: با این حال این همه آموزه، همواره در یاد «خودآگاه» می‌پایند. از این رو همسفری دانشجویان با روان‌شناسان، عصب‌شناسان، پزشکان و مربیان بزرگ همچنان در عین جذابیت، همراه با قدری سردرگمی، دوگانگی و در پاره‌ای اوقات ورود به ژرفاها، نفس‌گیر و دشوار است. با این همه اگر این راه، روشمندانه و با طرح و نقشه‌سنجیده‌ای پیش رود، یکی از پرمعنی‌ترین جستجوهاست. زیرا معرفت به نفس، معرفتی ربانی است.

بدین خاطر، بخش پژوهشی «نشر دانه» پس از روزها گفتگو و رای‌زنی، بر آن شد تا از فرهیختگان و خبرگان علوم رفتاری و تعلیم و تربیت کشور درخواست کند که مجموعه‌ای یکصد و بیست جلدی از

زندگینامه نظریه‌پردازان این حوزه معرفت را به رشته تحریر درآوردند از همه مؤلفان دانشور و بزرگوار این مجموعه سپاسگزاریم که به فروتنی و به انگیزه خدمت فرهنگی دشواری‌های این دعوت را پذیرا شدند.

تألیف را بر ترجمه ترجیح داده‌ایم بدین خاطر که نوشته‌های خارجی، با سرفصل‌ها، حجم و چارچوب تعیین شده هر کتاب سازگار نیست به علاوه، بر این باوریم که هم‌اکنون استادان و متخصصان کشور در زمینه‌های مورد نظر، به چنان بلوغ و پختگی علمی نایل شده‌اند که با آگاهی از پیشینه ژرف و گستره فلسفی - علمی، دقیقاً از ترجمه آثار از عهده شرح و نقد نظریه‌ها برآیند. در انتخاب این ترجمان، گستره نفوذ و تأثیر، نوآوری و خلاقیت در ارائه نظریه‌ای و انباشتن، عصب‌شناختی و تربیتی، میزان و بسامد پژوهش‌هایی را که نگاشته و بالاخره دامنه کاربرد آن، مد نظر قرار داده‌ایم.

چون دوره کودکی و نوجوانی در شبیه نیز همچون کسان دیگر در شکل‌گیری شخصیت، انگیزش و نگه‌داری مؤثر بوده و هر نظریه‌ای هم زاده و هم پاسخگوی نیازهای زمان است، از این‌رو، دوران کودکی، شرایط خانوادگی، زمینه اجتماعی، تربیتی، مبانی فلسفی و چارچوبهای تئوریک، کاربردها و نقد نظریه از جمله فصول ثابت و همسانی است که در تدوین این مجموعه گنجانده شده است. کتاب حاضر، دفتری از این مجموعه ۱۲۰ جلدی است که به «ملانی کلاین» اختصاص یافته است.

از خداوند علی حکیم توفیق و از خوانندگان گرانقدر، استادان، دانشجویان و فرهنگ‌دوستان کشور راهنمایی مسئلت می‌کنیم.

فهرست

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۵	فصل ۱- سالهای اولیه زندگی
۳۱	فصل ۲- مفاهیم بنیادی در نظریه کلاین
۳۳	- مفهوم غریزه
۳۴	- مفهوم ایژه
۳۵	- مفهوم رابطه
۳۶	- خال برزی
۳۷	- رژه درون سده
۳۷	- من و سازگاری دفاعی
۴۱	- دنیای برزی در رابطه با ایژه از دیدگاه کلاین
۴۳	- تأثیر رابطه ایژه بر من و ابرمن
۴۹	فصل ۳- طرح دو جایگاه تکاملی
۵۱	- موضع پارانوئید - اسکروئید
۵۸	- موضع افسردگی
۶۵	- دفاعهای مانیاپی
۶۹	فصل ۴- مراحل تکوین نظریه کلاین
۷۱	- کلاین و فروید دوری و نزدیکی
۹۱	فصل ۵- آسیب‌شناسی و درمان
۹۳	- آسیب‌شناسی و درمان
۹۷	- مطالعه مورد
۱۰۰	- ملانی کلاین و چالش‌های پیش‌رو
۱۰۰	فصل ۶- موفقیت‌ها و محدودیت‌های نظریه کلاین
۱۲۹	- سخن آخر
۱۳۱	- پی‌نوشت‌ها
۱۳۷	- توضیحات بیشتر
۱۴۴	- فهرست منابع
۱۴۹	- واژه‌نما
۱۵۱	- موضوع‌نما
۱۵۳	- نام‌نما
۱۵۴	- جای‌نما

مقدمه

از پیشرفت‌های مهم در عرصه روانکاوی که به موازات انقلابی در روانکاری، تحت عنوان «روانشناسی من»^۱ وارد عمل شد، نظریه روابط شیء^۲ است. در طی سالها و بتدریج این توازن به صورت دوره‌های مستقل توسعه نظری، بجای مقابله و تناقض، به هم نزدیک شده و مکمل یکدیگر هستند.

بسط و گسترش نظریه روانکاوی کلاسیک، از طریق توسعه همه‌جانبه روانشناسی من به درک و فهم مناسب‌تر و کامل‌تر از اعمال «من» (ایگو) و ارتباط آن با «رغبت» منبسط شد. از ابعاد مهم در نظریه روانکاوی که بر مبنای نظریه فو، استوار است پاسخ به سؤالی کلی درباره «روابط شیء» است. وجود یکپارچه روانسجام در اجزاء این تئوری تحلیل‌گرایانه، پایه اصلی تفکر و تحقق روانشناسان است که عملکرد آن را نه تنها در بعد درون‌روانی^۳ و نه تنها در دنیای نمود، بلکه در روابط بین‌فردی و تعامل با دیگران به عنوان منابع مهم محیط اجتماعی، مشاهده کرد.

ملانی کلاین (۱۹۶۰-۱۸۸۲)، با ورود به این عرصه به بسط و گسترش مفاهیم «ابژه» و «روابط با ابژه» که فروید آغازگر آن بود پرداخت، او دیدگاه فروید را در حیطه‌های خاصی از جمله تأکید بر

«سائق‌های غریزی»^۴ دنبال نمود و در جستجو برای ترسیم قلمرو جدید، به بازسازی مجدد این مفاهیم در رابطه با دنیای خیالی کودکان پرداخت.

برخلاف فروید که اساساً شناخت خود را، از دنیای اولیه کودکی، بر گردآوری اطلاعات از بیماران بزرگسال خود که عمدتاً زنان مبتلا به اختلالات نوروتیک بودند مبتنی نمود، کلاین مستقیماً روی کارهای خود را جسورانه با کودکان مشکل‌دار آغاز کرد، دنیایی که آنان زمان، قلمروی دست نخورده و کشف نشده بود.

در تئری، ملانی کلاین را می‌توان، از پیشگامان روانکاوی کودکان حساب آورد، هر چند قبل از او کارهایی در این زمینه انجام شده بود، از جمله تحلیل‌هایی که با «هانس کوچولو» توسط فروید آغاز شد و پس از آن متفکرین دیگر همچون «هوگ هلموت»^۵ و «آنا فروید»^۶ ادامه یافت، اما این ملانی کلاین بود که برای اولین بار، ساز و کار و روش آنالیز کودکان را در سنین مختلف ابداع نمود، در آن روزها تحلیل‌گران، کودکان زیر ۲ سال را برای آنالیز کردن، مناسب نمی‌دانستند، آنها حتی برای کودکان بزرگتر، نیز بکارگیری روش‌ها و نگرش‌های تحلیل‌گرایانه را نامناسب دانسته و معمولاً آن را با رویکردهای آموزشی و رفتاری ادغام می‌کردند.

بیماران کم سن او، موجبات ابداع و کشف روش‌ها و تکنیک‌های جدید را درباره دنیای درونی کودک فراهم نمودند، مشاهدات مستقیم او و بکارگیری مبتکرانه، «تکنیک بازی»^۷، کلاین را با دنیای خیالی و درونی کودکان شیرخوار که مملو از تعارض‌های ابتدایی و بدوی بود، آشنا ساخت. وی با کار ابداع‌گرایانه خود، یک نقش انتقالی^۸ مهم را ایفا نمود و بین اندیشه‌ها و کارهای فروید و

سایر تحلیل‌گران و متفکران بعد از او، که رویکردهای مختلف را دنبال می‌کردند، پلی ارتباطی بنا نهاد که در قامت «روانشناسی من» ظاهر شد.

ملانی کلاین را نمی‌توان تنها یک پیشگام در عرصه روانکاوی کودک، نامید، بلکه دستاوردهای او به رشد و گسترش چشمگیری در سیطه روانکاوی، هم در بُعد نظری و هم تکنیکی کمک کرد، گرچه مباحث رشد نظری، همواره مورد اختلاف و بحث برانگیز بود و از جانب متفکران و تحلیل‌گران به صورت تمام و کمال، مورد پذیرش قرار نگرفت، این دوره شک، تأثیر شگرفی هم بر روان‌درمانی کودکان به طور خاص، و روان‌پزشکی بطور عام داشت و این نظریات توسط شاگردان او و شاگردانش در دوران او، توسعه یافت.